

גבולות היחידה: פרק ז' פסוקים טו – כה

נושא היחידה: המלחמה

כתבה: יעל דאר

מספר שיעורים לפי המתווה: 1

הסבר כללי:

פסוקים אלה עוסקים במלחמה מול מדין. זהו סיפור מלחמה מופלא, אחד מהמופלאים בתנ"ך, והמעשה הידוע ביותר של גדעון. במלחמה זו מתבצע מעשה הישועה מכף מדין אשר שיעבדו את ישראל בחזקה זה שבע שנים. מלחמה שהתחילה בפרק זה, ובפרק הבא ממשיך המרדף אחרי המדיינים ונסיכיהם. שני הפסוקים האחרונים עוסקים ב'עוללות אפרים' – חלקם של בני שבט אפרים במלחמה זו. כדאי לזכור זאת לקראת השיעור הבא (תחילת פרק ח).

פתיחה:

נחלק דף משפטים שאותם צריך לסדר ע"פ רצף האירועים. מטרת הדף הזה הוא חזרה קצרה על כל האירועים שקדמו לפרק המלחמה שנלמד היום¹.

סדרו את האירועים הבאים ע"פ סדר התרחשותם. רשמו מספר מימין למשפט.

- _____ גדעון פוגש את מלאך ה'
- _____ חייל מדייני חלם חלום על צליל שעורים המתהפך במחנה.
- _____ גדעון הורס את מזבח הבעל וכורת את האשרה.
- _____ גדעון חובט חיטים בגת.
- _____ גדעון מבקש (ומקבל) אותות מאת ה': טל וגיזת צמר.
- _____ גדעון מסנן את מספר הלוחמים עד שנשאר עם 300 חיילים בלבד.
- _____ גדעון מגייס חיילים משבטי הצפון ומאפרים.

לאחר בדיקת הדף עם הילדים נשאל: גדעון עומד לקראת יציאה למלחמה. מה צריך או כדאי לחלק ללוחמים שלו? נשמע תשובות הילדים: נשק, מים, אפוד הגנה / מגן וכד'. כעת נוכל לעבור ללימוד הפסוקים.

עיון בפסוקים:

פסוקים טו – יח: תכנון

ניתן משימת קריאה – איזה נשק גדעון באמת נתן ללוחמיו? המורה יקרא והילדים יחפשו את התשובה. עדיין לא נדבר על כך, אלא בהמשך.

¹ סדר המשפטים הוא: 4, 6, 5, 1, 3, 7, 2 (משמאל לימין)

נקרא את הפסוקים. נסביר: גדעון מלא עידוד. המורל גבוה. הוא חוזר אל המחנה. נשאל: מי יכול לצטט באופן מדויק את דבריו? "קומו, כי נתן ה' בידכם את מחנה מדין". איך גדעון יודע? שאלה זו תחזיר אותנו אל השיעור הקודם: הוא ביקר במחנה מדין ושמע מפי שני השומרים את החלום ושברו. את התשועה הוא מייחס לה'. (כך גם בפסוקים הבאים). יש להדגיש זאת. נשאל: מה השלב הראשון ביציאה לקרב? (פס' טז). חלוקת החיילים לשלוש קבוצות (שלושה ראשים), וחלוקת 'כלי מלחמה' לכולם.

עכשיו נבקש תשובה לשאלת משימת הקריאה – מה חילק גדעון ללוחמיו? שופרות, כדים ולפידים. המורה יביא לכתה שופר, לפיד (או נר) וכד². ניתן לאחד התלמידים להחזיק באלה. ונשאל: מה עוד חסר ללוחם? חרב! יש לו איפה להחזיק את החרב? נשאל: למי יש רעיון מה יעשו באלה? למה צריך את זה? האם אלה כלי נשק? מה יעשה לוחם גדעוני כשפוגש חייל מדייני? יזרוק עליו שופר? ינפץ עליו כד?

רש"י מסביר: הלפידים ניתנו להם כדי להאיר בלילה. והכדים – כדי להסוות את אור הלפידים. שלא יתגלו לפני הזמן. (פס' טז). שופר – שימש בימי קדם כדי ליצור קשר. כל מלחמה התחילה והסתיימה בתקיעת שופר.

נסביר את התכנית: מחנה מדין הוא מחנה גדול מאוד. 300 החיילים מתפזרים 'סביבות כל המחנה'. כל חייל, למעשה, עומד בודד מול מחנה מדין. הצלחת התכנית היתה תלויה בכך שלשמע תקיעת השופר **כל** הלוחמים יפעלו **בבת אחת**, כל אחד ממקומו. ברגע שישמעו את תקיעת השופר של גדעון, כולם יתקעו בשופרות בבת אחת וינפצו את הכדים. הרעש והאש שתתגלה כשהכדים יתנפצו יפחידו את המדיינים. הם יחשבו שיש סביבם צבא ענק. מרוב פחד – הם יילחמו זה בזה. ולכן צבא גדעון לא יזדקק כלל לחרבות.

קריאת פסוקים יט – כב: הביצוע

נשאל: באיזה שלב הגיעו גדעון וחייליו למחנה מדין? 'ראש האשמורת התיכונה'. בדיוק היה חילוף משמרות. רק הקימו את השומרים. שומרי המשמרת המסיימת – כבר עייפים, שומרי המשמרת הקרובה עדיין הלומי שינה. זה זמן טוב לפעול. פס' יט: ויתקעו בשופרות – זה גדעון ושני הראשים האחרים של הקבוצות. פס' כ: ויתקעו שלוש הראשים בשופרות – אלה החיילים.

כולם תקעו בבת אחת ושברו את הכדים. כל הלפידים התגלו. למדיינים היה זה מראה מבהיל. ההתפרסות של חיילי גדעון מסביב לכל המחנה נתנה להם הרגשה של חיל גדול מולם. מרוב בהלה – "וירץ כל המחנה, ויריעו (תרועת מנוסה) וינוסו... וישם ה' את חרב אש ברעהו ובכל המחנה, וינס המחנה..." – הבהלה גרמה למדיינים להרוג זה את זה ולברוח. ואילו חיילי גדעון

² אם אין אפשרות להביא לכיתה חפצים אלו, חשוב להקרין. להראות. אך רצוי מאוד להביא, ואז ההמחשה תהיה הרבה יותר רצינית.

'ויעמדו איש תחתיו' – הם לא היו צריכים לעשות דבר. ניתן להמחיש את זה על ידי שופר וכד. להביא לכיתה. כולם יצעקו 'חרב לה' ולגדעון'. אם אין כדי חרס, אפשר להביא סירי מטבח קטנים. (נבקש מראש וכל תלמיד יביא) הרעש יהיה גדול.

חשוב להדגיש כאן: תשועת ה' – גם במעט חיילים. אין צורך במחנה גדול, כשה' עוזר. אין מעצור לה' להושיע ברב או במעט. העיקר – לשמוע בקול ה', גם כשזה נראה מנוגד להיגיון.

נשאל: לאן ברחו חיילי מדיין?

נקרין את המפה³: במפה ניתן לראות את כינוס הלוחמים מכל השבטים המשתתפים במלחמה, לעין חרוד. הכוח הלוחם הצפין לכיוון גבעת המורה, שם התפצל לשלושה ראשים. בחיצים קטנים ניתן לראות את מנוסת המדיינים.

במפה זו ניתן לראות את מנוסת המדיינים לכיוון בית השיטה, צררתה, טבת ואבל מחולה. (רק טבת ואבל מחולה מסומנות במפה זו). נראה כי המדיינים הגיעו כבר עד הירדן, והם מתכוננים לעבור אותו. לפי המפה מנוסתם נמשכת גם בעבר הירדן. אך מי זה שבא (חיצים שחורים ממזרח) כדי לרדוף אחריהם? הלא הם 22,000 הלוחמים ש'צפרו' בהר הגלעד. הם היו כוח עתודה למלחמה זו. וכעת הם יוצאים לרדוף אחר המדיינים.

פסוק כג: "ויעק אִישׁ יִשְׂרָאֵל מִנְּפֹתָיו וּמִן אֲשֶׁר וּמִן כָּל מְנַשֵּׁה וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרֵי מִדְיָן" – אלה הם כח העתודה.

פסוקים כד – כה: גדעון שולח שליחים להר אפרים כדי לעזור. נשאל: מה המשימה שהוא מטיל עליהם? לכידת המים. כלומר, חסימת מעברות הירדן.

נשאל: מה עשו בני אפרים? הם לכדו – את שני שרי מדין: עורב וזאב והרגום, וכן המשיכו במרדף אחרי המדיינים.

הצעות להמחשה:

- הבאת שופר, כד ולפיד לכיתה.
- אפשר לתת סימן ולהראות איך כולם יוצרים רעש בבת אחת.
- הקרנת מפות.

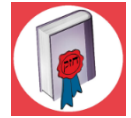
³ המפות נמצאות גם במצגת הנספח לשיעור.

מסרים והפנמה:

- גדעון מייחס את התשועה לה'. הוא רק השליח. "לה' ולגדעון" / "חרב לה' ולגדעון".
- דוגמה אישית: 'ממני תראו וכן תעשו'. (ע"פ הנאמר בהרחבות לשיעור).
- אין מעצור לה' להושיע ברב או במעט.

סיכום:

גדעון הצליח להניס את מדין אל מעבר לירדן. האם הסתיימה המלחמה? האם כל הבעיות נפתרו? זאת נראה בפרק הבא.

הרחבה והפניות למקורות נוספים:

בפסוק יז גדעון לא מסביר לחייליו מה לעשות בצידוד שחילק להם. הוא רק אומר 'ממני תראו וכן תעשו'. הוא נותן דוגמה אישית. הוא יוצא איתם לקרב ומראה להם מה לעשות. משימה: קראו פסוקים יז – יח ומצאו עוד ביטויים של דוגמה אישית. "והיה כאשר אעשה כן תעשון", "ותקעתי בשופר... ותקעתם בשופרות גם אתם".

"הדוגמה האישית וצה"ל"

סיפורו של גדעון והדרך שבה הוביל והנהיג את אנשיו, היו למקור השראה לקורסי הפיקוד בהגנה בפלמ"ח ובצה"ל. אמירתו של גדעון "מִמֶּנִּי תֵּרְאוּ וְכֵן תַּעֲשׂוּ" (שופטים ז', יז), החקוקה על אחד מכותלי בית הספר לקצינים, מהווה את הערך על פיו מתחנכים חניכי קורסי הפיקוד השונים. בצה"ל ובהם קורסי מפקדים וקורסי קצינים, והנורמה על פיה מצופה כי יפעלו מפקדי צה"ל מתוך גילוי דוגמה אישית גבוהה (ויקיפדיה)

